

Dr. Katona Tamás, az MSZP Tudományos, Felsőoktatási és Innovációs tagozatának vezetője:

Köszönti a résztvevőket az MSZP Tudományos, Felsőoktatási és Innovációs tagozata nevében.

Szükség van az ilyen és hasonló konferenciákra, ahol a társadalom alapvető kérdéseiről lehet együtt beszélgetnünk és keresnünk a problémák megoldását, a helyzetből kivezető utakat. Ez annál is fontosabb, mert nemcsak a társadalom szakadt ketté – mélyszegénységben él a népesség 15%-a, míg egyharmada a jövedelmi szegénység és társadalmi kirekesztettség körülményei között – de az értelmiség is, így aki jobboldali, gyakran csak azt látja meg, amit engednek neki, elvárnak tőle, és nincsen párbeszéd. Az értelmiség felelőssége nagy, ezért a kérdés az, tudunk-e létrehozni olyan fórumokat, ahol a fontos társadalmi kérdéseket megvitathatjuk egymással. Ez az elmúlt időszakban különösen problémássá vált. Nem elég pl. az, hogy a Professzorok Batthyány köre kiad a kormány politikáját aktuálisan támogató nyilatkozatot, de a belső ellenvélemények – amikről a résztvevők magánbeszélgetésekben vallanak – nem kerülnek felszínre. Közvetlen személyes tapasztalat, hogy egyetemi kollégák a Batthyány körön kívül kritikusak, de belül nem. Feltétlenül meg kell hallgatni egymást; az sem jó, ha mi azt mondjuk, hogy minden rossz, s ezzel vége szakad a párbeszédnek.

Statisztikusként úgy látom, hogy nem csupán az a baj, hogy másképpen értékeljük a jelenlegi állapotokat, de az információkat, az adatokat, így a statisztikai adatokat sem egyformán ítéljük meg. Az a benyomásom, úgy véli a kormány, hogy "a statisztika a bázis megválasztásának művészete", és sajnos a statisztika függetlensége a szakmai igényességtől való függetlenséget is kezdi jelenteni. Ezen változtatni kell, mert ha az olyan alapkérdésekben nem tudunk egyetérteni, hogy mi van, akkor hogyan tudnánk megmondani, hogy mit akarunk, vagy mi legyen? Úgy tűnik, a kormány olyannyira innovatív, hogy az idő irreverzibilitását is megpróbálják cáfolni. Legalábbis a kormány mindenáron igyekszik visszamenni a száz évvel ezelőtti állapothoz.

Az itt elhangzó előadások jól tükrözték a valós helyzetet. Persze, lehet azt mondani, hogy minden sikeres, de a mutatók arra hívják fel a figyelmet, hogy lecsúszóban van az ország. Ez a lemaradási folyamat az utóbbi hat évben érzékelhetően felgyorsult. 2005-ben még Szlovákiát megelőztük az egy főre eső GDP-ben, és a térségben is harmadikak voltunk, Szlovénia és Csehország után. Aztán utolért bennünket Szlovákia, majd Lengyelország és a Baltikum, mögöttünk pedig stabilan csak Bulgária és Románia van, valamint jelenleg még Lettország és Horvátország. Ha az utóbbi évek dinamikájával fejlődik a gazdaság, akkor Románia 6-7 év múlva, Bulgária 13-15 év múlva érhet utol minket. De mit is akarunk elérni? Ha így folytatjuk, marad ez a helyzet, ahol a hét magyar régióból négy az utolsó 12-ben van a 275 európai uniós régió között.

Persze lehet ezt másképp is kommunikálni. Nem véletlen, hogy a kormányhoz tartozó állami vezetők fele kommunikációs szakember, illetve ahhoz rokon szakos végzettségű, így pl. a média területről érkezett.

Mit kell tennünk? Az innováció területén itt elhangzott javaslatok mellett nagyon fontos változások szükségesek az oktatásban. Az ország felzárkózását tartósan megakadályozza, ha a jelenlegi folyamatok fennmaradnak a közoktatásban. Az oktatási kormányzat korlátozza a gimnáziumba járók számát, mondván, csak az járjon ide, aki egyetemi tanulmányokra képes. Ezzel 14 éves gyermekeket kényszerítenek pályaválasztásra, és elzárják sok fiatal előtt a továbbtanulás lehetőségét. A szakoktatás átalakításával alig kapnak megfelelő felkészítést –

az új elnevezés szerint – szakgimnáziumba, azaz szakközépiskolába, és – szintén újonnan bevezetett elnevezés szerint – szakközépiskolába, valójában érettségit nem adó szakiskolába járó diákok, ahol – a hatályos törvény előírása szerint – legfeljebb heti 12 órát tanulnak közismereti tárgyakat, amelyből 5 testnevelés és 1 osztályfőnöki. A leendő szakmunkások számottevő része összesen heti 6 órában tanul magyart, idegen nyelvet, matematikát, fizikát. A 16 éves tankötelezettségi korhatár bevezetésével újra megjelentek a munkaerőpiacon az általános iskolai végzettséggel sem rendelkező fiatalok, főleg a munkanélküliek sorát szaporítva. Ha nő a nemzetgazdaságban az érettségivel nem rendelkező munkavállalók száma, ráadásul a fiatalok között, akkor hogy várhatjuk el a gazdaság modernizációját, a korszerű termelési módszerek elterjedését, a húzóágazatok bővülését? Egyre nehezebb helyzetben van a felsőoktatás. Miközben a lisszaboni stratégia azt célozza, hogy az Európai Unióban a 30 éven aluli fiatalok 40 százaléka szerezzen felsőfokú végzettséget, nálunk éppen ellentétes folyamat zajlik, csökken a felsőoktatásba járók aránya.

Természetesen felvethető, hogy van-e erre forrás a költségvetésben e folyamatok megváltoztatására. Az első válasz erre: kell, hogy legyen! A közkiadások elosztása mindig értékválasztás is egyben. A jelenlegi kormány öt év alatt 1 400 milliárd forintot vont ki a közszolgáltatásokból: az egészségügyből, az oktatásból, a szociális ellátásból. Ez óriási összeg, többek között ezért kerültek ezek a területek az ellehetetlenülés határára. A működőképességet sok helyen már csupán az ott dolgozó közalkalmazottak lelkiismeretes, szinte ember feletti munkája tartja fenn. Ezzel nem lehet a végtelenségig visszaélni, miként azt a kormány teszi. Nem tekinthető normális dolognak, hogy több közpénz áramlik a sportba, ezen belül is a különösen sikeres labdarúgásba, mint a felsőoktatásba. Miként irreális a mai körülmények között minden kisvárosba stadiont építeni.

Társadalmi párbeszédre, szakmai egyeztetésre és természetesen vitákra van szükség, hogy az innováció szerepe, a tudás fontossága a társadalom széles körében egyetértésre találjon. El kell kezdeni tehát mielőbb a párbeszédet. Ez az értelmiség felelőssége!